

Dogan, Mattei & Ali Kazancigil (eds.) (1994): *Comparing Nations: Concepts, Strategies, Substance*. Oxford & Cambridge, Mass., Basil Blackwell Ltd. 316 sidor.

Mattei Dogan har efter den formidabla framgången med *How to Compare Nations* (första engelska utgåvan 1984) åter producerat ett verk om komparativ metodologi, denna gång tillsammans med Ali Kazancigil. Den komparativa metodens grundläggande problemställningar har genom åren gett upphov till en uppsjö av litteratur i ämnet, en uppsjö som verkligen har haft karaktären av en vågrörelse. På 1960-talet skrevs ett antal intressanta artiklar, på sjuttioalet skrevs ett antal centrala metodböcker, som Przeworski & Teunes *The Logic of Comparative Social Inquiry*. På 1980-talet var Dogans eget ovan nämnda verk, producerat tillsammans med Dominique Pelassy, ett av trendsättarna i en ny bokvåg. Vad har då Dogan et consortes att framföra tio år senare?

Denna nya bok är, i motsats till *How to Compare Nations*, en antologi som omfattar åtta helt olika artiklar i ämnet. Detta ter sig naturligt eftersom denna boks tydliga ambition är att minska avståndet mellan de personer som skriver om jämförelser och de som verkligen utför dem, en diskrepans som ofta har varit alltför tydlig. Redan en jämförelse (sic) av titlarna på Dogans två jämförande verk säger sålunda en hel del. Som alla goda antologier har även denna bok några dragplåster till författarnamn. Både Giovanni Sartori och Seymour Martin Lipset deltar som två av sammanlagt sju författare (Dogan står för två artiklar i boken). De olika artiklarna i boken behandlar vitt skilda ämnesområden och tillvägagångssätt inom samhällsvetenskapens komparativa sfär. Fördelen är att dessa artiklar, åtminstone fem av dem,

verkligen utgör komparativa analyser som belyser metoden från en praktisk synvinkel. Detta är ett enkelt grepp som likväl får boken att skilja sig från mängden av metodpredikanter.

I den första artikeln går Sartori ut i ett frontalangrepp på den komparativa metoden och utför, sin samtidigt analytiska och mustiga stil trogen, en obduktion av den komparativa metoden. Sartori visar nämligen i sitt inlägg att den komparativa metoden är nödvändig och nyttig, men dessvärre till en stor del har varit en besvikelse. Problemet med jämförande politik är att den minsta, och enda, gemensamma nämnaren är metoden, om en sådan överhuvudtaget existerar. Detta är intressant läsning när man åminner sig de artiklar som Sartori har skrivit i ämnet trettio år tidigare. Det påminner mycket om de förändrade tonlägen som även Adam Przeworski har gett uttryck för (t.ex. Przeworski 1970 och 1987, den senare i Dierkes et al). För många kommer också Dogans artikel om statistik i jämförande studier som en lättnad. Dogan diskuterar möjligheterna för och nödvändigheten av statistiska applikationer. Resultatet är att statistik måste behandlas med yttersta varsamhet, om inte för andra skäl så enbart för att resultaten skall vara allmänt presentabla och tillgängliga. I enlighet med bokens titel så är detta inlägg speciellt matnyttigt för jämförelser av olika länder; detta genom att ta upp ett antal grundläggande men centrala begrepp som BNP och överkvantifiering.

I hela boken kan man tydligt spåra de nya trenderna inom komparativ metodologi. Från ett slags komparativ absolutism, som t.ex. Przeworski et al tidigare företrädde, går trenden tydligt mot komparativ relativism, helt enkelt att mål och substans är viktigare än dogmatisk metodologi. Speciellt inom området jämförande politik måste nog de flesta medge att mål i viss mån har anpassats efter metod, trots att motsatsen är det logiskt självklara. Flere av bokens inlägg visar ändå på att mål och metod är förenliga mycket oftare än vad man tror, ett exempel är Fred W. Riggs inlägg om presidentialism. Den metodologiska kontentan av Riggs artikel är möjligheten att finna gemensamma nämnare för en jämförelse även i synbart heterogena kategorier (modeuttrycket »conceptual homogenization of a heterogeneous field»). Författarna vill helt enkelt visa på att meningsfulla jämförelser kan göras på många och helt olika kriterier.

Det grundproblem som verket därmed adresserar är alltid lika centralt; det är fixeringen vid nationsbegreppet, närmare bestämt den helhet en nation utgör (nationens *Gestalt*). Mången god jämförelse av nationer kunde ha varit betydligt bättre utan denna fixering vid nationsbegreppet. En nation är en konfiguration, en helhet som består av ett antal aggregerade karakteristika. Varje jämförelse borde innebära en noggrann avvägning av på vilken grund och därmed även hur många av dessa olika karakteristika som kan jämföras på ett sådant sätt att jämförelsen har ett kontrollerande och sålunda förklarande värde. Trots att utgångspunkten fortfarande är sökandet efter olikheter i likartade kontexter eller, mera sällan, sökandet efter likheter i olika kontexter, visar författar-

na på ett antal sinnrika sätt att angripa dessa utgångspunkter. Ett av de mest intressanta exemplen är Joshua B. Forrests asynkroniska jämförelse av svaga stater i det postkoloniala Afrika och medeltidens Europa. Seymour Martin Lipset står i sin akademiska dissektion av USA:s och Japans vägar till ekonomisk framgång för ett mer konventionellt men desto mer systematiskt och kvantitativt exempel på en binär analys. Nationsbegreppet framstår i ett annorlunda sken även i Ali Kazancigils betoning av exceptionella fall, i ifrågavarande artikel är det exceptionella fallet Turkiets position i den muhammedanska världen.

Den oundvikliga kontentan av de välgjorda artiklarna är att det främsta arbetet med en framgångsrik kompa-

ration görs *ex ante*. En god komparation kan enbart byggas på gedigna bakgrundskunskaper och fantasi, vilket ingen metod kan kompensera, enbart komplementera. Denna antologi kan med andra ord även läsas som ett antal separata och professionella inlägg, verket utgör däremot definitivt inte ett fullgott alternativ till tidigare grundläggande metodböcker. Snarare bör boken ses som en följdriktig diskurs och inspirationskälla, vilket möjligen kunde ha betonats mer än vad nu är fallet. Summa summarum kan man ändå hålla med Mattei Dogan om att *Comparing Nations* som helhet väger mera än summan av de enskilda artiklarna.

FREDRIK HOLM
